

Information till bedömare i UKÄ:s granskningar

2018-06-11

Information till bedömare i UKÄ:s granskningar

Utgiven av Universitetskanslersämbetet 2018

Författare: Carin Dänsel

Universitetskanslersämbetet • Löjtnantsgatan 21 • Box 7703, 103 95 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post registrator@uka.se • www.uka.se

Innehåll

Inledning.....	4
Del 1	5
UKÄ:s uppdrag och verksamhet	5
Den svenska högskolan	6
Universitet och högskolor	6
Lagar och regler som styr högskolan	7
Utbildnings- och examensstruktur	8
Den svenska högskolan och Bolognaprocessen.....	9
Europeiska standarder och riktlinjer för kvalitetssäkring (ESG)	10
European Qualification Framework	11
Del 2	13
Bedömargruppens uppdrag	13
Bedömargruppens sammansättning	13
Din uppgift som bedömare.....	14
UKÄ:s uppgift och ansvar är att:.....	15
Övergripande beskrivning av granskningsprocessens olika moment	15
Ordförandemöten	16
Upptaktsmöte med lärosätena.....	16
Bedömargruppsmöte 1	16
Bedömningsunderlag	17
Bedömarverktyg – UKÄ Bedömarvy	17
Individuell granskning och bedömning.....	17
Bedömargruppens ställningstaganden.....	18
Yttrandebeskrivning	18
Intervjuer och platsbesök vid lärosätena	19
Slutbedömning.....	20
Delning av preliminärt yttrande och beslut	20
Del 3	21
Praktisk information.....	21
Uppdragsavtal för bedömare	21
Försäkring	21
Jäv	21
Hotell och resor.....	22
Ersättning för egna reseutlägg.....	22
Måltider	23
Offentlighetsprincipen.....	23
Bilaga 1–4.....	25

Inledning

Tack för att du medverkar som bedömare i uppdraget att granska kvaliteten i högre utbildning. Vi vågar utlova ett spännande och givande arbete.

Det här dokumentet¹ vänder sig till dig som är bedömare i någon av de granskningar som Universitetskanslersämbetet (UKÄ) genomför inom ramen för det nationella systemet för kvalitetssäkring av högre utbildning. Systemet består av följande fyra granskningar, så kallade komponenter:

- prövningar av examenstillstånd
- granskningar av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete
- utbildningsutvärderingar
- tematiska utvärderingar.

Som bedömare är du antingen sakkunnig, student- eller doktorand-representant, eller arbetslivsföreträdare, och tillsammans bildar ni en bedömargrupp. Bedömargruppen har till uppgift att ge ett samlat omdöme, antingen för en utbildning eller för ett lärosätes kvalitetssäkringsarbete. Vad gäller de tematiska utvärderingarna varierar granskningsobjektet.

Det här dokumentet är tänkt att tillsammans med vägledningen² för var och en av komponenterna, fungera som ett stöd i uppdraget som bedömare. Dokumentet består av tre delar. Den första delen innehåller en kortfattad beskrivning av UKÄ:s uppdrag, följt av en beskrivning av det svenska utbildningssystemet och Bolognaprocessens inverkan. Den andra delen beskriver bedömargruppens uppdrag i granskningsprocessen och de huvudsakliga momenten i granskningarnas genomförande. Den tredje delen innehåller en del praktisk information som du som bedömare behöver känna till.

Specifik information om de olika granskningarna finns i respektive vägledning. Av vägledningarna framgår bland annat syfte, bedömningsområden och bedömningsgrunder för den aktuella granskningen.

¹ Dokumentet *Information till bedömare i UKÄ:s granskningar* finns på UKÄ:s webbplats, www.uka.se

² Samtliga vägledningar finns på UKÄ:s webbplats, www.uka.se

Del 1

UKÄ:s uppdrag och verksamhet

UKÄ är en statlig myndighet som bildades 2013 då det tidigare Högskoleverket upphörde. Högskoleverket hade då sedan 1995 haft regeringens uppdrag att genomföra granskningar av högre utbildning. UKÄ:s verksamhet styrs av regeringen genom en instruktion. UKÄ:s arbete delas in i tre huvudsakliga områden:

- Granska kvaliteten i högre utbildning och forskning. Det är viktigt för studenter, arbetsgivare och samhälle att all högskoleutbildning i Sverige håller hög kvalitet.
- Följa upp och analysera utvecklingen och trender inom den svenska högskolan. UKÄ ansvarar också för all officiell statistik på högskoleområdet.
- Utöva juridisk tillsyn över alla universitet och högskolor. Det innebär att granska att lärosätena följer lagar och regler.

UKÄ:s kvalitetssäkring av högre utbildning sker genom prövningar av examenstillstånd, granskningar av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete, utbildningsutvärderingar och tematiska utvärderingar.

På eget initiativ eller på uppdrag av regeringen utvärderar och analyserar UKÄ den svenska högskolan. UKÄ har dessutom ansvar för all officiell högskolestatistik, det vill säga UKÄ beslutar om vilka uppgifter om universitet och högskolor som ska samlas in och hur de ska bearbetas. Myndigheten granskar även hur effektivt universiteten och högskolorna bedriver sin verksamhet. Granskningen belyser olika företeelser och förhållanden som är relevanta för hur resurserna utnyttjas.

För att bevaka studenternas rättssäkerhet granskar UKÄ om högskolorna följer lagar och regler, vilket även inkluderar de regler och föreskrifter som högskolorna själva har beslutat om. Om universitetet eller högskolan inte har följt de regler som finns för verksamheten påtalar UKÄ detta för lärosätet och följer därefter upp att de åtgärder universitetet eller högskolan vidtagit är relevanta. Om bristerna kvarstår rapporteras dessa till regeringen. Inom UKÄ ligger även kanslistödet för Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH) och Högskolans avskiljandenämnd (HAN).

Sedan 2015 ingår UKÄ i regeringens satsning "Jämställdhetsintegrering i myndigheter" – JiM. Syftet med satsningen är att bidra till att nå det jämställdhetspolitiska målet, att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Detta innebär att hela verksamheten vid UKÄ, både internt och externt, ska genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv.

Ytterligare information om UKÄ:s uppdrag och verksamhet finns på: www.uka.se

Den svenska högskolan

Universitet och högskolor

I Sverige finns 48 lärosäten³ som erbjuder utbildning på högskolenivå varav merparten är statliga universitet och högskolor. Sedan finns även ett antal enskilda, icke statliga, utbildningsanordnare. Skillnaden mellan ett universitet och en högskola är huvudsakligen att universitet har generellt tillstånd att utfärda examen på master- och forskarnivå, medan högskolor måste ansöka om tillstånd att utfärda examen på master- och forskarnivå inom specifika områden. De flesta enskilda utbildningsanordnare är små och har bara utbildning inom ett eller ett par områden.

Den högre utbildningen ges till allra största delen av statliga universitet och högskolor, där går cirka 90 procent av helårsstudenterna. Det är riksdagen som beslutar om inrättande av statliga högskolor och universitet, medan regeringen beslutar om en högskola får rätt att övergå till universitet.

Universiteten och högskolorna har tre huvuduppgifter⁴: att bedriva utbildning och forskning samt att samverka med det omgivande samhället och verka för att forskningsresultat kommer till nytta. Statliga lärosäten är egna myndigheter, placerade direkt under regeringen. Inom ramen för en övergripande lagstiftning fattar lärosätena de flesta besluten själva. Det gäller bland annat organisation, intern fördelning av resurser, utbildningsutbud, utbildningens innehåll och utformning samt hur många studenter som ska antas. Regeringen beslutar om vilka examina som får förekomma och krav för dessa, i form av omfattning och mål. Rätt att utfärda examen kan dels följa av lagstiftning, dels av särskilda tillståndsbeslut som fattas av UKÄ eller av regeringen. Statliga universitet får utfärda generella examina på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå. Statliga högskolor har fått allmänt tillstånd att utfärda generella examina på grundnivå och magisterexamen. Både universitet och högskolor måste ansöka om tillstånd att utfärda konstnärliga examina, oavsett nivå. Detsamma gäller yrkesexamen. Enskilda utbildningsanordnare måste alltid söka examenstillstånd oavsett typ av examen och nivå på examen. Om ett lärosäte inte längre uppfyller kraven för att få ge en examen kan tillståndet att ge denna examen dras in.

Riksdagen beslutar om anslag till utbildning och forskning inom högskolan medan regeringen ger lärosätena utbildningsuppdrag i deras regleringsbrev. För de statliga universitetens och högskolornas utbildningsuppdrag anslås ett belopp, det så kallade takbeloppet. Takbeloppet utgör den maximala ersättning som lärosätet kan få för de utbildningar som ges på grundnivå och avancerad nivå. Utifrån antalet

³ UKÄ årsrapport 2017 *Universitet, högskolor och andra utbildningsanordnare*

⁴ 1 kap 2 § högskolelagen (1992:1434)

registrerade studenter (omräknade till helårsstudenter), och antalet avklarade högskolepoäng (omräknade till helårsprestationer) på de kurser lärosätet ger, beräknas hur stor del av takbeloppet som använts. Ersättningsbeloppen för helårsstudenter och helårsprestationer är dock olika för olika utbildningsområden.

Lärosätena får också anslag för forskning och utbildning på forskarnivå direkt från regeringen, men en del av den statliga finansieringen kanaliseras via forskningsfinansierande myndigheter, till exempel Vetenskapsrådet. Forskning finansieras också av andra forskningsfinansiärer än staten.

Utbildning inom högskolan är avgiftsfri utom för studenter som kommer från länder utanför EU/EES-området eller Schweiz. Dessa studenter måste betala både anmälnings- och studieavgifter och lärosätena kan ta en studieavgift som täcker den fulla kostnaden, inklusive administrativa kostnader.

Lagar och regler som styr högskolan

Högskolelagen (1992:1434) är beslutad av riksdagen och innehåller bestämmelser för universitet och högskolor som har staten som huvudman. Lagen ger en ram för organisation och styrning, men är i övrigt inte särskilt detaljerad. Av högskolelagen 1 kap framgår bland annat att högskoleutbildning ska vila på vetenskaplig eller konstnärlig grund samt på beprövad erfarenhet, forskning och konstnärlig forskning samt utvecklingsarbete.

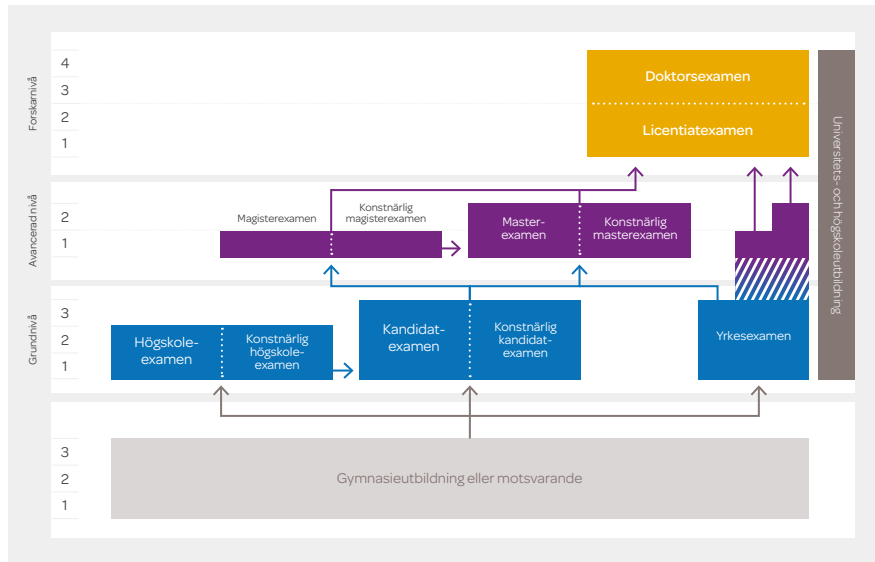
Högskolelagen kompletteras av högskoleförordningen (1993:100), förordningen (1993:221) för Sveriges lantbruksuniversitet och förordningen (2007:1164) för Försvarshögskolan, som är beslutade av regeringen. I förordningarna återfinns till exempel regler för anställning av lärare och doktorander, behörighetsregler för dem som söker till högre utbildning och regler för kursplaner och betyg. I bilagor till förordningarna finns så kallade examensordningar som innehåller beskrivningar av och mål för alla examina.

De statliga lärosätena styrs också av regeringens årliga regleringsbrev till varje lärosäte. Motsvarande lagstiftning för enskilda utbildningsanordnare är lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina. Det finns också ofta avtal med regeringen där krav på de enskilda utbildningsanordnarna framgår.

Mer information om den svenska högskolan och de lagar och regler som styr högskolan finns på UKÄ:s webbplats, www.uka.se

Utbildnings- och examensstruktur

Den nuvarande utbildnings- och examensstrukturen som Sveriges riksdag beslutade om år 2006 är ett resultat av att Sverige anslöt sig till Bolognaprocessen. Förändringen var kärnan i 2007 års högskolereform och innebar att alla examina placeras in på nivåerna grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå. Bilden nedan illustrerar de olika examensnivåerna.

Högskoleutbildningen organiseras i kurser som är placerade på en av de tre nivåerna.

Utbildningens omfattning uttrycks i högskolepoäng. Ett akademiskt år är normalt 40 veckor, vilket motsvarar 60 högskolepoäng vid heltidsstudier. Kurser på grundnivå och avancerad nivå kan vara sammansatta till utbildningsprogram, och studenter kan antingen följa ett program eller läsa fristående kurser.

Det finns tre slags examina i högskolan: generella examina, konstnärliga examina och yrkesexamina. Generella examina och konstnärliga examina ges på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå. På grundnivå finns två examina, högskoleexamen (120 högskolepoäng) respektive kandidatexamen (180 högskolepoäng). På avancerad nivå finns också två examina, magisterexamen (60 högskolepoäng) respektive masterexamen (120 högskolepoäng). Det finns två examina även på forskarnivå: licentiatexamen (120 högskolepoäng) respektive doktorsexamen (240 högskolepoäng).

Det finns drygt 50 yrkesexamina, på grundnivå eller avancerad nivå. Utbildning som leder till dessa examina gäller framför allt så kallade reglerade yrken, det vill säga yrken som det krävs särskilda kvalifikationer för att få utöva. I flera fall är yrket kopplat till en legitimation.

För varje examen finns det mål för vad studenten ska ha uppnått. Examensmålen inordnas under tre kategorier:

- Kunskap och förståelse
- Färdighet och förmåga
- Värderingsförmåga och förhållningssätt.

Alla generella examina som har samma omfattning (exempelvis alla kandidatexamina eller alla masterexamina) har samma examensmål, som alltså är allmänt hållna. Det samma gäller för alla konstnärliga examina. Däremot har varje yrkesexamen egna mål. Examensmålen framgår av examensordningen, bilaga 2 i högskoleförordningen.

Den svenska högskolan och Bolognaprocessen

Bolognaprocessen är ett samarbete mellan ett 50-tal europeiska länder om utbildning på högskolenivå. Bolognaprocessen bygger på Bolognadeklarationen och har som mål att göra Europa till ett sammanhållet område för högre utbildning där länderna ska ha lättförståeliga och jämförbara utbildningssystem. Samarbetet ska också göra det lättare för studenter och arbetsökande akademiker att röra sig över nationsgränserna i Europa. Som ett led i Bolognaprocessen införde Sverige 2007 en ny utbildnings- och examensstruktur, och genom den nya strukturen har Sverige anpassat den högre utbildningen till resten av Europa. Den nya strukturen innebär:

- Ett nytt poängsystem, där ett års studier motsvarar 60 högskolepoäng vid heltidsstudier.
- En nivåindelning med de tre nivåerna grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå.
- Alla som tar en akademisk examen får en examensbilaga (Diploma Supplement) som gör det lättare att använda examen utomlands.

Syftet med Bolognaprocessen var ursprungligen att Europa fram till år 2010 skulle bli ett sammanhållet europeiskt område för högre utbildning (European Higher Education Area). De tre övergripande målen med Bolognaprocessen är att:

- främja rörlighet
- främja anställningsbarhet
- främja Europas konkurrens- och attraktionskraft som utbildningskontinent.

Dessa tre övergripande mål har även ett antal operativa mål. Sverige har i princip genomfört Bolognadeklarationens operativa mål under perioden 2001–2010 och Sveriges riksdag har ratificerat (godkänt) Lissabonkonventionen som handlar om ömsesidigt erkännande av utbildning i andra länder.

Ett av de operativa målen är införandet av ett system med tydliga och jämförbara examina. Ett ytterligare operativt mål är främjande av det europeiska samarbetet inom kvalitetssäkring av högre utbildning vilket

i sin tur år 2000 resulterade i etablerandet av ENQA⁵ (the European Association for Quality Assurance in Higher Education). Fram till 2020 gäller fortsatt de övergripande och operativa målen. Vid ministermötet i Leuven i Belgien 2009 beslutades att fokus ska ligga på sex prioriterade områden:

- Den sociala dimensionen – utbildning av hög kvalitet ska vara tillgänglig för alla, där underrepresenterade grupper bör ges särskilt stöd för att delta och genomföra sina studier.
- Livslångt lärande – att lära hela livet ska stimuleras genom olika former av utbildning och genom att införa ett nationellt kvalifikationsramverk (National Qualification Framework, NQF).
- Anställningsbarhet – arbetsmarknaden behöver i allt högre grad välutbildad personal. Universitet och högskolor behöver möta behovet genom bland annat praktik i utbildningsprogrammen.
- Studentcentrerat lärande – universiteten och högskolorna ska ange lärandemål i utbildningarnas kursplaner.
- Internationalisering och mobilitet – fram till 2020 ska minst 20 procent av de som tar examen ha studerat eller praktiserat utomlands under sina studier. Mobilitet ska vara en utmärkande egenskap i europeisk högre utbildning.
- "Multidimensional transparency tools" – det ska bli möjligt att jämföra europeiska universitet och högskolor med varandra, relaterat till Bolognaprocessen.

Dessa sex prioriterade områden har i sin tur legat till grund för utformningen av ENQA:s standarder och riktlinjer för kvalitetssäkring av högre utbildning (ESG).

Europeiska standarder och riktlinjer för kvalitetssäkring (ESG)

För att uppfylla Bolognaprocessens mål om att exempelvis öka studenters och arbetstagares rörlighet mellan länder behöver det finnas ett ömsesidigt förtroende för varandras utbildningssystem och att länderna erkänner kvaliteten i varandras utbildningssystem och utbildningsinstitutioner. Kvalitetssäkringens roll är därmed av central betydelse.

För att bidra till en gemensam förståelse av kvalitetssäkring som rör lärande och undervisning över nationsgränserna, har standarder och riktlinjer för kvalitetssäkring inom det europeiska området för högre utbildning tagits fram (ESG). De gemensamma riktlinjerna är tänkta att kunna tillämpas i alla länder inom Europa oavsett regelverk, utbildningssystem och andra förutsättningar. De bidrar till enhetlighet mellan länder och är ett viktigt komplement till bland annat de lagar och förordningar som styr lärosätenas verksamhet. ESG är inte tvingande, men de fyller en viktig funktion för att öka enhetligheten inom Europa och möjligheten att göra jämförelser mellan länder.

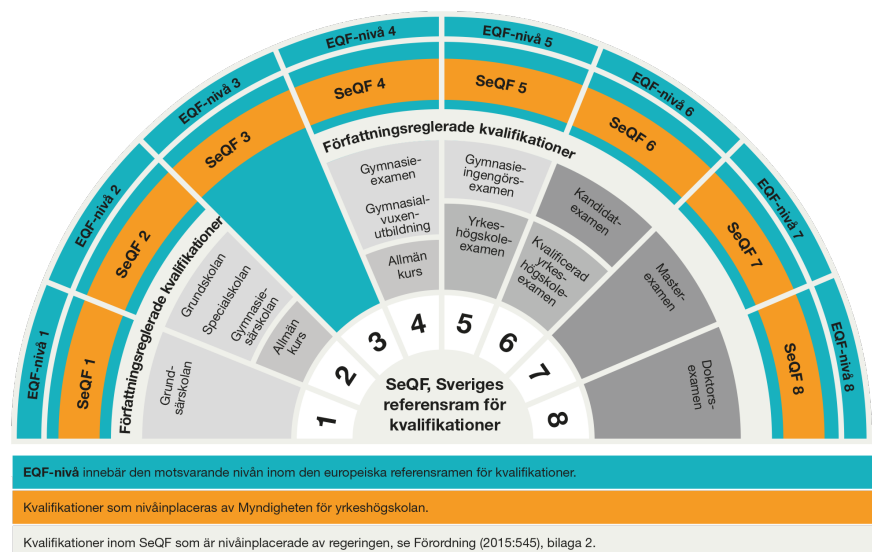
⁵ ENQA är en organisation som arbetar för att främja kvalitetssäkring av högre utbildning i Europa.

För att skapa internationell legitimitet för svensk högre utbildning är det därför viktigt att ESG beaktas. Det nuvarande svenska kvalitetssäkringssystemet, som beslutades 2016, bygger på tillämpliga lagar och förordningar samt de principer för kvalitetssäkring som tagits fram inom ramen för Bologna-processen (ESG).

European Qualification Framework

Ett ytterligare resultat av det europeiska samarbetet är inrättandet av European Qualification Framework (EQF), som är en gemensam europeisk referensram och ett översättningssystem som knyter samman olika länders kvalifikationssystem. Syftet är att göra det lättare att läsa, förstå och jämföra kvalifikationer från olika länder och system. Kärnan i EQF är åtta referensnivåer. Varje nivå ska återge vilken kunskap, färdighet och kompetens en person ska ha uppnått för att få kvalifikationen – oberoende av hur den har uppnåtts. De åtta nivåerna spänner över hela skalan av kvalifikationer, från de mest grundläggande till den högsta nivån på akademisk och yrkesinriktad utbildning. Regeringen beslutade 2015 att införa den svenska referensramen för kvalifikationer (SeQF). SeQF är anpassad efter svenska förhållanden men bygger på det europeiska ramverket EQF. Den svenska referensramen är också indelad i åtta nivåer och täcker in hela det svenska utbildningssystemet, från grundskolan till doktorsexamen. Nivå 6–8 motsvarar de tre nivåerna för Bologna, det vill säga ramverket för högre utbildning.

Referensramen ska också täcka in det lärande som pågår utanför det offentliga utbildningssystemet, det vill säga kunskaper förvärvade i arbetslivet, privat eller i olika föreningar. Samtliga utbildningar har placerats in i nivåer som beslutats av regeringen. Den organisation som utfärdar kvalifikationer utanför det offentliga utbildningssystemet, exempelvis från arbetslivet, kan från och med 1 mars 2016 ansöka om nivåplacering i SeQF hos Myndigheten för yrkeshögskolan.

Sveriges referensram för kvalifikationer (SeQF) bygger på en gemensam europeisk referensram för kvalifikationer, EQF (European Qualification Framework)

Mer information om svensk högre utbildning och utbildningspolitik i ett europeiskt perspektiv ges av Eurydikenätverket. I Eurydikes webbencyklopedi över europeiska nationella utbildningssystem finns jämförbara och aktuella beskrivningar av den högre utbildningen i 38 länder. Ett avsnitt med särskild bärning på kvalitetsgranskning beskriver Sveriges och andra länders system för kvalitetssäkring. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/national-description_en

På Bolognasekretariatets webbplats finns information om hur långt respektive land kommit med att anpassa sitt utbildningssystem till de gemensamma målen. <https://www.ehea.info>

På Myndigheten för yrkeshögskolans webbplats finns information om den europeiska referensramen för kvalifikationer (EQF) och den svenska referensramen för kvalifikationer (SeQF). <https://www.seqf.se>

Del 2

Bedömargruppens uppdrag

UKÄ har en sexårsplan (2016–2022) där de fyra olika granskningarna som kallas de olika komponenterna är inplanerade. När det gäller ansökningar om examenstillstånd prövar UKÄ ansökningarna allt efter som de kommer in. Det finns dock två datum per år som innebär att beslut tas under en viss period. Vid ansökan senast den 15 mars tas beslut före jul samma år, och vid ansökan senast den 15 oktober tas beslut före påföljande sommar.

Varje granskning (med undantag för prövningar av examenstillstånd) inleds med att UKÄ gör en kartläggning av de lärosäten, utbildningar eller det tema som ska granskas. Därefter kontaktas de lärosäten som ska ingå i granskningen och ombeds att nominera sakkunniga. Sveriges förenade studentkårer har ett särskilt uppdrag av regeringen att till UKÄ nominera student- och doktorandrepresentanter. På samma sätt ombeds arbetslivsorganisationerna att nominera arbetslivsföreträdare till UKÄ:s bedömargrupper. UKÄ tillsätter sedan bedömargruppen utifrån de inkomna nomineringarna⁶.

UKÄ beaktar frågor om jämställdhet i samtliga delar av myndighetens verksamhet, såväl internt som externt. Det innebär bland annat att ett jämställdhetsperspektiv ska anläggas vid rekryteringen av bedömare.

Bedömargruppens sammansättning

UKÄ:s granskningsmetod baserar sig på kollegial bedömning, så kallad peer review, och genomförs av bedömargrupper som består av sakkunniga från högskolesektorn, student- eller doktorandrepresentanter och arbetslivsföreträdare. Antalet bedömare som anlitas för ett granskningsuppdrag varierar beroende på granskningens innehåll och omfattning.

Sammantaget har ni som ingår i bedömargruppen så bred och djup kompetens att ni tillsammans ska kunna bedöma samtliga bedömningsområden som ingår i granskningen. Det innebär också att ni ingår i bedömargruppen på samma villkor och att var och ens kompetens är lika viktig för att genomföra granskningsuppdraget. I varje bedömargrupp, med undantag för prövningar av examenstillstånd,

⁶ För prövningar av examenstillstånd skickas en lista på inkomna ansökningar ut till samtliga lärosäten, arbetslivsorganisationer och Sveriges förenade studentkårer med inbjudan att nominera bedömare. En skillnad gentemot övriga komponenter är att samtliga lärosäten får nominera bedömare, inte bara de som ingår i granskningen dvs. ansökt om examenstillstånd.

utses en av de sakkunniga till ordförande och ibland utses även en vice ordförande. Vid prövningar av examenstillstånd utses en ordförande vid behov.

Din uppgift som bedömare

UKÄ ställer höga krav på er som ingår i bedömargruppen både vad gäller kompetens och ett opartiskt förhållningssätt.

För att uppdraget ska kunna utföras så effektivt och rättssäkert som möjligt är det viktigt att samtliga i gruppen förstår sitt uppdrag och tar ansvar för sina uppgifter. En stor del av arbetet, så som att granska underlag, göra bedömningar, skriva yttranden samt formulera intervjufrågor, görs som distansarbete och på det sätt som UKÄ tillsammans med bedömargruppen kommer överens om. För att säkerställa en rättssäker och effektiv granskningsprocess behöver såväl metod som arbetssätt och tidsplan följas. Nedan beskrivs dina uppgifter och ditt ansvar som bedömare:

Som bedömare i bedömargruppen är din uppgift att:

- genomgå en introduktion till uppdraget och UKÄ:s utvärderingsmetod och utvärderingsprocess
- delta i möten under hela utvärderingsprocessen samt vara väl insatt i mötesförberedande underlag
- eventuellt delta vid upptaktsmöte⁷ med lärosätena (vanligtvis deltar ordföranden)
- granska, diskutera och bedöma de olika bedömningsunderlagen
- skriftligen avge omdömen i UKÄ:s bedömarverktyg (UKÄ Bedömarvy) samt motivera omdömena och ange vilket eller vilka underlag omdömena grundas på
- i bedömargruppen gemensamt förbereda frågor för intervjuer eller platsbesök
- i bedömargruppen gemensamt ansvara för att genomföra intervjuer eller platsbesök
- inom givna tidsramar sammanfatta sina bedömningar i ett gemensamt yttrande, inklusive bedömargruppens förslag till samlat omdöme och förslag till beslut.

Som ordförande är dessutom din uppgift att:

- representera bedömargruppen vid upptaktsmötet med lärosätena
- representera bedömargruppen vid förekommande ordförandemöten
- tillsammans med UKÄ diskutera upplägg och genomförande av arbetet i bedömargruppen
- vid behov diskutera och lösa eventuella utmaningar tillsammans med UKÄ
- ta ett övergripande ansvar för sakfrågor, bedömningar och färdigställandet av bedömargruppens yttranden.

⁷ Vid prövningar av examenstillstånd genomförs inte några upptaktsmöten.

Som student- respektive doktorandrepresentant är dessutom din uppgift att:

- bevaka student- respektive doktorandperspektivet vid diskussioner om bedömningsgrunderna
- säkerställa att bedömningarna anlägger ett student- eller doktorandperspektiv där det är relevant.

Som arbetslivsföreträdare är dessutom din uppgift att:

- bevaka frågor kring arbetsliv och samverkan vid diskussioner om bedömningsgrunderna
- säkerställa att bedömningarna anlägger arbetslivets perspektiv där det är relevant.

UKÄ:s uppgift och ansvar är att:

- introducera bedömare i uppdraget och i UKÄ:s utvärderingsmetod och arbetsmetod
- informera och kommunicera med lärosätena före, under och efter granskningen
- planera utvärderingen, sköta logistiken och vara kontaktpersoner gentemot lärosätena och bedömarna
- tydligt ange vad som förväntas av var och en av bedömarna och se till att gruppen kommer överens om ett gemensamt arbetssätt inom de givna tidsramarna
- sammanställa och förse bedömarna med de underlag som krävs i utvärderingen
- planera intervjuer eller platsbesök
- bistå bedömargruppen i kalibrering av bedömningarna
- säkerställa att bedömningarna är välgrundade och genomförs på ett förutsägbart, transparent och likvärdigt sätt
- se till att bedömarnas utkast till yttrande språkgranskas av extern språkgranskare
- ge återkoppling på bedömarnas utkast till yttrande och fatta beslut.

Övergripande beskrivning av granskningsprocessens olika moment

Huvudprinciperna och processen för granskningarna liknar varandra, oavsett om det rör sig om en utbildningsutvärdering, en granskning av lärosätets kvalitetssäkrings-arbete, en prövning av examenstillstånd eller en tematisk utvärdering. Variationer mellan de olika typerna av granskningar finns dock. Vid prövningar av examenstillstånd genomförs exempelvis inte något ordförandemöte eller upptaktsmöte med lärosätet. Även tidsåtgången och exempelvis antalet bedömargruppsmöten för en granskning skiljer sig åt. Information om genomförande av granskningar inom de olika komponenterna återfinns i vägledningen för respektive komponent. Samtliga vägledningar finns på UKÄ:s webbplats, www.uka.se.

UKÄ kommer under hela tiden granskningen pågå att hålla regelbunden kontakt med dig som bedömare. Tveka heller inte att höra av dig till UKÄ om du har några frågor.

I bilaga 1–4 finns en översiktlig bild av respektive bedömningsprocess:

- utbildningsutvärderingar på grund- och avancerad nivå (bilaga 1)
- utbildningsutvärdering på forskarnivå (bilaga 2)
- granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete (bilaga 3)
- prövning av examenstillstånd (bilaga 4).

Ordförandemöten

Vid ordförandemöten träffas UKÄ och ordförandena i de olika utvärderingarna inom en och samma komponent och granskningsomgång. Vid mötet diskuteras de aktuella granskningsuppdragen.

Upptaktsmöte med lärosätena

Vid utbildningsutvärderingar, granskningar av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete samt tematiska utvärderingar inleds granskningarna med ett upptaktsmöte för de lärosäten som ingår i granskningsomgången. Vid upptaktsmötet presenteras granskningsprocessen och bedömningsgrunderna samt en översiktlig tidsplan för den aktuella granskningen. En genomgång görs av de bedömningsunderlag som lärosätet ska lämna till UKÄ och bedömargruppens sammansättning presenteras. Vid upptaktsmötet medverkar vanligtvis bedömargruppens ordförande för att kunna svara på eventuella frågor från lärosätena och för att kunna återföra information från mötet till övriga i bedömargruppen.

Bedömargruppsmöte 1

Innan mötet kommer du att få information från UKÄ om vilka förberedelser du behöver göra inför mötet, exempelvis att läsa bedömningsunderlag. Vissa delar av mötet kan genomföras gemensamt med andra granskningar inom en och samma komponent och granskningsomgång.

Det första bedömargruppsmötet syftar till att tydliggöra uppdraget och förväntningarna, samt att gå igenom och diskutera bedömningsunderlag, bedömningsområden och bedömningsgrunder. Vid prövningar av examenstillstånd är syftet också att göra preliminära bedömningar och att påbörja arbetet med att formulera frågor till intervjuerna.

Vid mötet kommer du att också få övrig information som är viktig för det specifika granskningsuppdraget där du ingår. Exempelvis kommer tidsplanen, upplägget och arbetsfördelningen inom gruppen diskuteras och bestämmas. Du kommer också att få information om hur du arbetar i UKÄ Bedömarvy.

Bedömningsunderlag

Information om bedömningsunderlagen i de olika komponenterna återfinns i vägledningen för respektive komponent. Samtliga vägledningar finns på UKÄ:s webbplats, www.uka.se.

Bedömarverktyg – UKÄ Bedömarvy

Det webbaserade bedömarverktyget har två ingångar för externa användare, dels UKÄ Direkt där lärosätena registrerar de underlag som UKÄ efterfrågar, dels UKÄ Bedömarvy där du som bedömare har tillgång till underlagen. I UKÄ Bedömarvy finns förberedda formulär där du skriver in dina bedömningar av de olika underlagen, motiveringar till dina bedömningar, dina frågor inför intervjuerna samt din sammanvägda bedömning.

För att kunna arbeta i UKÄ Bedömarvy använder du en webbläsare, antingen Mozilla Firefox, Internet Explorer, Chrome eller Safari. Om du får problem med din webbläsare kan det bero på att du använder en gammal version som inte stöds av UKÄ Bedömarvy. Ladda då ned och installera en nyare version. För att kunna öppna och läsa dokument krävs också en pdf-läsare. Dessa program kan laddas ned kostnadsfritt från internet om du inte redan har dem installerade. Det är viktigt med en stabil internetuppkoppling när du arbetar i UKÄ Bedömarvy. Om kontakten med internet bryts och du fortsätter att skriva finns risk att arbete går förlorat. Spara därför ofta när du arbetar i UKÄ Bedömarvy.

Som bedömare får du ett meddelande per e-post med inloggningsuppgifter. Kontakta UKÄ om du inte fått inloggningsuppgifter eller om du har frågor. Ingående instruktioner för de olika funktionerna i UKÄ Bedömarvy finns i dokumentet Användarmanual för UKÄ Bedömarvy. Aktuell användarmanual hittar du i vänstra listen i UKÄ Bedömarvy.

Individuell granskning och bedömning

Efter det inledande bedömargruppsmötet fortsätter arbetet med att du går igenom bedömningsunderlagen och gör en första preliminär bedömning av bedömningsgrunder och bedömningsområden. Detta arbete görs individuellt av samtliga bedömare i gruppen och på distans. Den individuella granskningen ska vara avslutad vid det datum som UKÄ och bedömargruppen kommer överens om.

Som tidigare nämnts har du tillgång till bedömningsunderlagen via UKÄ Bedömarvy. Den individuella bedömningen innebär att du granskar underlagen och fyller i dina bedömningar av varje bedömningsgrund i ett bedömningsformulär. Även formuläret finns i UKÄ Bedömarvy. För varje bedömningsgrund noterar du en bedömning av det du kunnat utläsa i underlaget, men noterar också eventuella frågor där du exempelvis inte kan göra en bedömning utifrån tillgängligt underlag.

Vid prövningar av examenstillstånd innebär det individuella bedömningsarbetet att du innan det första bedömargruppsmötet läser lärosätets ansökan och gör en individuell bedömning. Du fyller dock inte i dina bedömningar i ett formulär i UKÄ Bedömarvy. Vid mötet diskuterar ni i bedömargruppen sedan gemensamt underlagen, gör preliminära bedömningar och påbörjar arbetet med att formulera frågor till intervjuerna.

Bedömargruppens ställningstaganden

Efter att det individuella bedömningsarbetet på distans är avslutat kommer du och de övriga i bedömargruppen i det fortsatta arbetet att gå igenom era individuella bedömningar samt diskutera och kalibrera era bedömningar. Bedömningsarbetet ska resultera i ett preliminärt yttrande. Arbetet med att skriva det preliminära yttrandet kommer hela tiden utgå ifrån era gemensamma diskussioner och ställningstaganden kring de olika bedömningsgrunderna.

Vid prövningar av examenstillstånd genomförs som tidigare nämnts den individuella bedömningen innan bedömargruppsmöte 1, och vid mötet påbörjas det gemensamma gransknings- och bedömningsarbetet. Efter det första bedömargruppsmötet fortsätter ni ert arbete med att läsa in bedömningsunderlagen och att formulera frågor till intervjuerna. Innan intervjuerna har bedömargruppen ett förmöte för att gå igenom frågorna och göra de slutliga förberedelserna inför intervjuerna. Intervjuerna genomförs i direkt anslutning till förmötet.

Yttrandeskrivning

Utifrån de preliminära bedömningarna påbörjar ni arbetet med att skriva ett preliminärt yttrande. Det är viktigt att påbörja detta arbete i ett tidigt skede för att underlätta kalibreringen av era bedömningar, men också för att identifiera vilken information som ni behöver inhämta vid intervjuer eller platsbesök. Att yttrandeskrivningen påbörjas tidigt i processen är också viktigt för att tidsplanen ska kunna hållas och för att det slutliga yttrandena ska hålla god kvalitet. UKÄ kommer att granska och lämna synpunkter på yttrandet vid flera tillfällen under processen. Syftet med UKÄ:s kvalitetssäkring är att

- bidra till att bedömningarna är kalibrerade
- säkerställa att samtliga bedömningsgrunder är bedömda
- säkerställa att bedömningen tydligt framgår och är väl motiverad
- se till att det framgår vilket underlag som bedömningen grundar sig på.

Vid prövningar av examenstillstånd börjar arbetet med att skriva det preliminära yttrandet direkt efter att intervjuerna har genomförts.

Intervjuer och platsbesök vid lärosätena

Intervjuer och platsbesök syftar till att komplettera lärosätenas självvärderingar och att samla information. Genom de intervjuer som genomförs med olika grupper och personer får du som bedömare också möjlighet att vid behov få information förtydligad men även möjlighet att stämma av om du tolkat befintlig information rätt.

Vid utbildningsutvärderingar genomförs intervjuerna i form av webbintervjuer. Vid prövningar av examenstillstånd genomförs intervjuerna antingen via webb eller på plats i UKÄ:s lokaler. Vid granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete intervjuar bedömagruppen representanter för lärosätet vid två tillfällen i samband med platsbesöken på lärosätet. Samtidigt som intervjuerna ska uppfylla sitt primära syfte att samla in information och komplettera det skriftliga bedömningsunderlaget, är de också betydelsefulla för att bidra till ett förtroende för bedömagruppen och dess utvärderingsarbete. Därför är det viktigt att intervjuer och platsbesök är väl förberedda både till form och till innehåll. Det är endast i samband med intervjuer och platsbesök som du som bedömare träffar representanter för utbildningen och lärosätet.

Vilka grupper och personer som intervjuas kan skilja sig åt beroende av vilken typ av granskning det är fråga om. Vanligtvis är det följande grupper som intervjuas:

- studenter och/eller doktorander
- lärare och/eller handledare
- övergripande ledning och/eller operativt ansvariga
- arbetslivsföreträdare (gäller vid granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete).

UKÄ kommer att begära information från lärosätet om vilka lärosätesrepresentanter som kommer att medverka vid intervjuerna i god tid innan intervjutillfället. Det är lärosätena själva som avgör vilka personer som ska representera lärare och/eller handledare samt övergripande ledning och/eller operativt ansvariga. De studenter eller doktorander som ska delta vid intervjuerna bör i första hand vara utsedda av en studentorganisation som antingen tillhör en studentkår eller någon annan studentorganisation vid lärosätet. Om student- eller doktorandkåren/organisationen inte har möjlighet att rekrytera studenter eller doktorander kommer UKÄ att rekrytera dessa representanter till intervjuerna.

Informationen från intervjuerna ska bidra till helhetsbilden och ge en ökad förståelse så att du som bedömare kan göra bedömningarna. Du förbereder intervjuerna genom att formulera frågor kring sådant du saknar eller tycker är otydligt i de underlag du har haft tillgång till i bedömningsarbetet. Formulera frågorna du vill ställa vid intervjuerna så att de ger svar på de oklarheter eller otydligheter du har identifierat. Ett bra sätt att identifiera vilken information som saknas eller är otydlig är att skriva ett utkast till yttrande. Det är ofta i samband med skrivarbetet som

det framgår vilken information som saknas eller behöver förtydligas för att du ska kunna göra bedömningen.

Förutom att förbereda frågorna till intervjun ska ni i bedömargruppen göra en tydlig roll- och arbetsfördelning före intervjun, fördela frågorna mellan er i bedömargruppen och komma överens om vem i bedömargruppen som för anteckningar. När en av er ställer frågor bör en annan bedömare anteckna svaren, så att den som ställer frågor kan koncentrera sig på att ställa följdfrågor och att kontrollera att svaren som ges är tydliga.

Slutbedömning

Efter intervjuer och platsbesök färdigställer ni det preliminära yttrandet och skickar det till UKÄ. Yttrandet kommer att kvalitetssäkras av UKÄ. Som tidigare nämnts är syftet med UKÄ:s kvalitetssäkring att bidra till att bedömningarna är rättssäkra, att säkerställa att samtliga bedömningsgrunder är bedömda, att bedömningen tydligt framgår och är väl motiverad och vilket underlag som bedömningen grundar sig på. Efter att ni i bedömargruppen har gjort eventuella korrigeringar och förtydliganden skickar UKÄ yttrandet på språkgranskning. UKÄ bearbetar språkgranskarens kommentarer och skickar yttrandet till er i bedömargruppen för godkännande. Därefter skickas yttrandet på delning till lärosätet.

Delning av preliminärt yttrande och beslut

Delningen innebär att lärosätet ges möjlighet att kommentera sakfel och missförstånd i yttrandet, dock inte själva bedömningarna. Delningstiden är tre veckor. Bedömargruppen tar del av lärosätets svar och gör i de fall där det är relevant ändringar i yttrandet. Därefter lämnar bedömargruppen över yttrandet till UKÄ som fattar beslut. Samtliga bedömare ska stå bakom utgångspunkterna i bedömningsarbetet och yttrandet med det samlade omdömet som bedömargruppen slutligen lämnar till UKÄ. Det samlade omdömet ges på en två- eller tregradig skala. Se vägledningen för respektive komponent för information om skalan och dess benämningar.

Vid provningar av examenstillstånd kan bedömargruppen i vissa fall rekommendera UKÄ att medge förlängd tid för provningen. Vid ett beslut om förlängd tid för provning får de ansökande möjlighet att inkomma med specifika kompletteringar utifrån de brister bedömargruppen angivit. Tiden för att inkomma med kompletteringar är sex månader från datumet för beslutet om förlängning. När kompletteringarna inkommit tar bedömargruppen ställning till om kompletteringarna gör det troligt att bristerna är avhjälpna.

I och med att beslutet är fattat, är ditt uppdrag som bedömare avslutat.

Del 3

Praktisk information

I det här avsnittet redogörs för de administrativa rutiner som gäller för dig som bedömare. Du kan alltid vända dig till projektledaren om något är oklart. UKÄ har även administrativ ansvarig personal som nås via e-post: adminutv@uka.se

Uppdragsavtal för bedömare

Ett uppdragsavtal skrivs för granskningen och den aktuella tidsperioden. Ersättningen anges i schabloner exklusive semesterersättning (12 %). Antalet arbetsdagar fastställs av UKÄ. Uppdragsavtalet skrivs under av både arbetsgivaren (enligt UKÄ:s arbetsordning) och dig som är arbetstagare (bedömare/expert/extraläsare), i två original.

Alla svenska bedömare ska bland annat fylla i en personuppgiftsblankett och registrera sig som löntagare i kontoregistret hos Danske Bank. Om du inte registrerar dig som löntagare hos Danske Bank betalas ersättningen ut med utbetalningskort. Utländska bedömare behöver både fylla i en personuppgiftsblankett och skicka in en passkopia samt TIN-nummer (Taxpayer Identification Number) för att UKÄ ska kunna ansöka om nödvändigt skattebeslut för utlandsbosatta. Samtliga blanketter och den ytterligare information om våra bankrutiner som behövs inför uppdraget skickas till dig i ett välkomstmejl av administrativt ansvarig eller projektledaren så fort du har accepterat uppdraget som bedömare.

Försäkring

Du är försäkrad när du arbetar på uppdrag av UKÄ från och med att uppdragsavtalet är underskrivet.

Jäv

Uppdraget som bedömare förutsätter integritet och opartiskhet. En bedömare får inte vara jävig vid de lärosäten den har till uppgift att granska. Reglerna om jäv för statliga myndigheter (11 och 12 §§ förvaltningslagen) syftar till att undvika intressekonflikter som gör att objektiviteten kan ifrågasättas. Reglerna om jäv gäller såväl UKÄ:s anställda som personer som utför uppdrag åt ämbetet. Jävsreglerna utgår ifrån att det är den enskilda individen som avgör om det finns förhållanden som kan innebära jäv.

I samband med ett förordnande eller en anställning ska upplysningar om jäv ges genom att fylla i en särskild blankett som UKÄ tillhandahåller. UKÄ har tagit fram riktlinjer som bland annat syftar till att underlätta förståelsen av hur lagarna om jäv bör tillämpas (reg. nr. 222-506-13). Om förhållanden ändras, eller om det under projektets gång framkommer uppgifter som kan medföra att en person blir jävig, ska detta meddelas till UKÄ.

Hotell och resor

Som myndighet har Universitetskanslersämbetet (UKÄ) ett ansvar gentemot skattebetalarna att vårt resande är effektivt och kostnadsmedvetet.

Samtliga resor och hotell ska bokas i god tid och via vår resebyrå. Du beställer själv dina resor och hotellnätter hos Big Travel & Resecity via e-post: huddinge@resecity.se eller via telefonnummer 08-774 03 15. Vid beställningen anger du UKÄ och aktuellt projekt, samt Joanna Bergquist eller Jessica Gunnarsson som referens.

Tågbiljetter bokas i andra klass. Om restiden med tåg enkel väg inklusive anslutningsresor överstiger fyra timmar får flyg bokas. Flygresor ska ske till lägsta möjliga kostnad, vilket normalt är turist- eller ekonomiklass.

Anslutningsresor till och från tåg eller flyg ska ske med kollektivtrafik om det är praktiskt möjligt. Taxi bör användas sparsamt och endast om speciella skäl föreligger. Speciella skäl är om:

- avresan är före kl. 08.00 på morgonen
- hemkomsten är efter kl. 20.00
- resenären medför tungt bagage
- det är tidsbrist
- det är en dålig förbindelse med kollektivtrafik.

Dricks vid inrikes taxiresor ersätts inte av UKÄ då den ingår i priset. Observera att taxiresor ska vara godkända av UKÄ innan de genomförs.

Resor som bekostas av UKÄ får inte användas för att generera personlig bonus i form av till exempel resepoäng. Om bil är lämpligaste färdmedel betalar UKÄ ut kostnadsersättning med 18,50 kronor per mil (skattefritt). UKÄ ersätter även parkeringsavgiften om du bifogar kvitto.

Ersättning för egna reseutlägg

Ersättning för egna reseutlägg (till exempel taxiresa) får du i efterhand mot uppvisande av originalkvitto. Skicka originalkvittot senast 2 månader efter genomförd resa till: Jessica Gunnarsson eller Joanna Bergquist, Universitetskanslersämbetet, Box 7703, 103 95 Stockholm. För att ersättningen ska betalas ut den 25:e i en månad krävs att räkningen och originalkvittona kommer in till UKÄ senast den 1:a i samma månad.

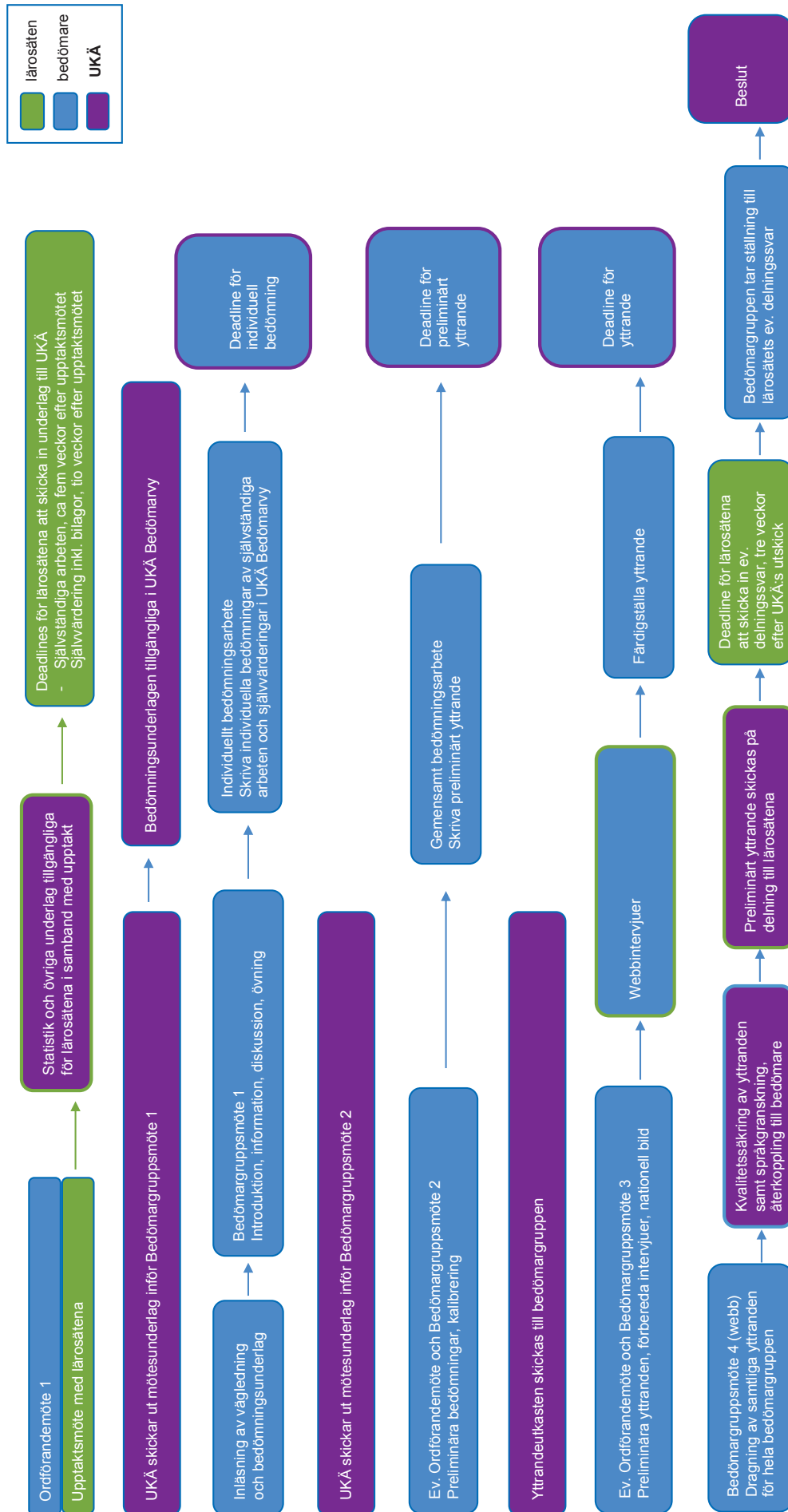
Måltider

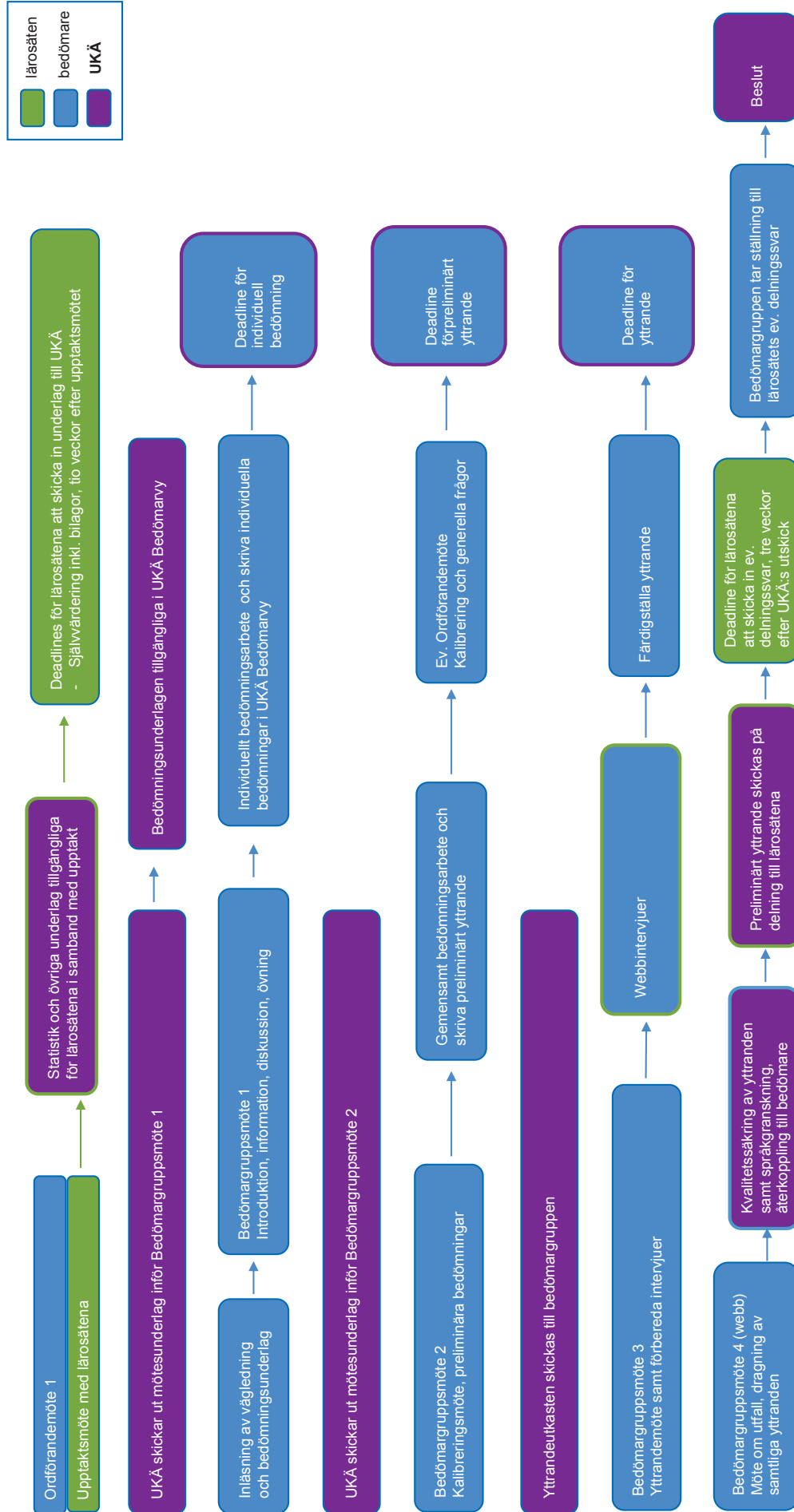
I samband med möten planerar och bekostar UKÄ gemensamma måltider för de bedömare som deltar. UKÄ:s representation ska vara restriktiv och får inte skada förtroendet för myndigheten. Det är UKÄ som planerar måltiderna så att gällande regler och beloppsgränser följs. Alkohol bekostas inte av UKÄ. Det är inte tillåtet för bedömare som utför uppdrag för UKÄ att låta sig bjudas på lunch eller middag av de lärosäten som granskas.

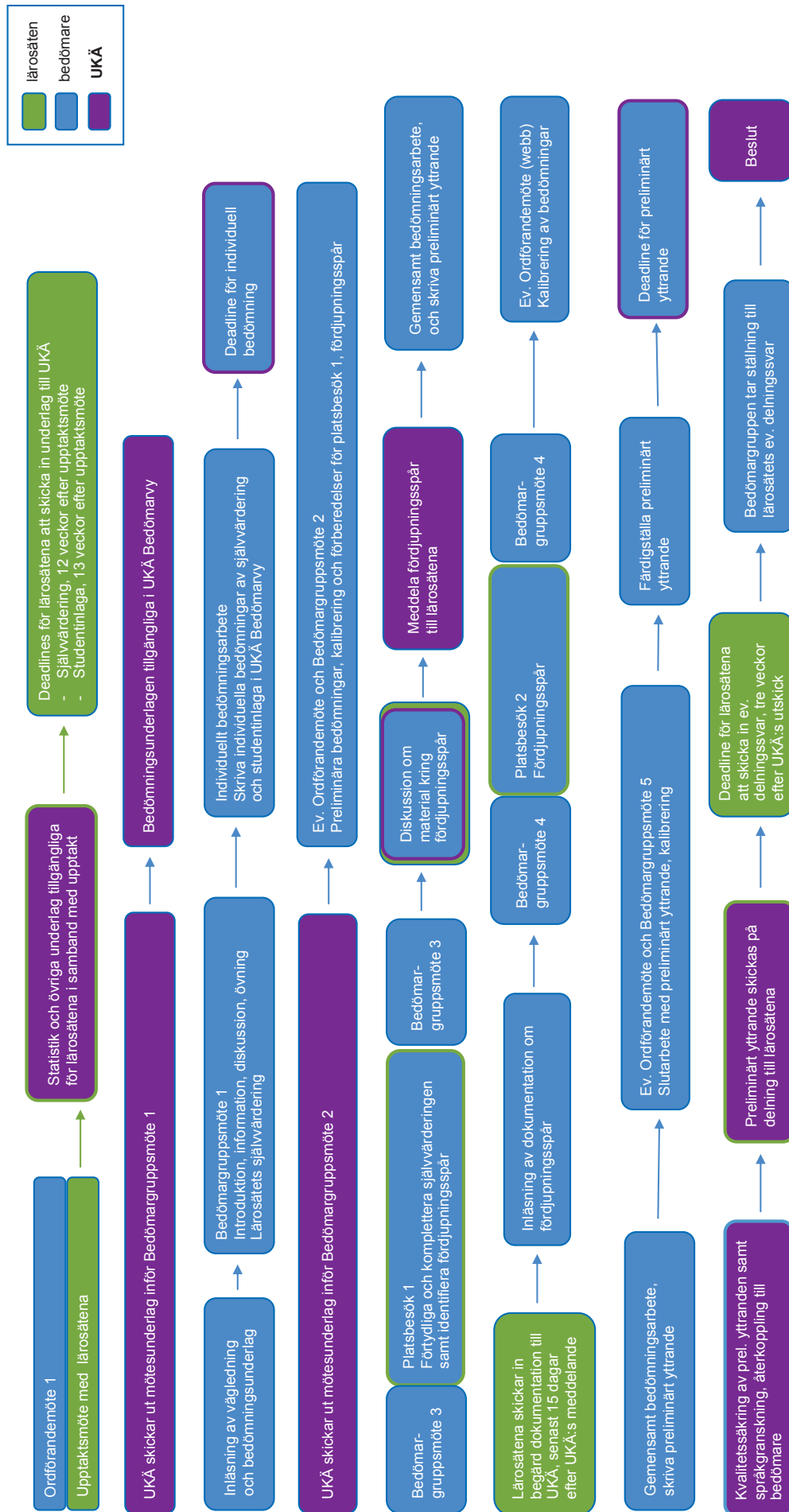
Utöver ersättning för utlägg för resor ger UKÄ ingen ersättning för måltider och andra omkostnader bedömarna har i samband med resorna.

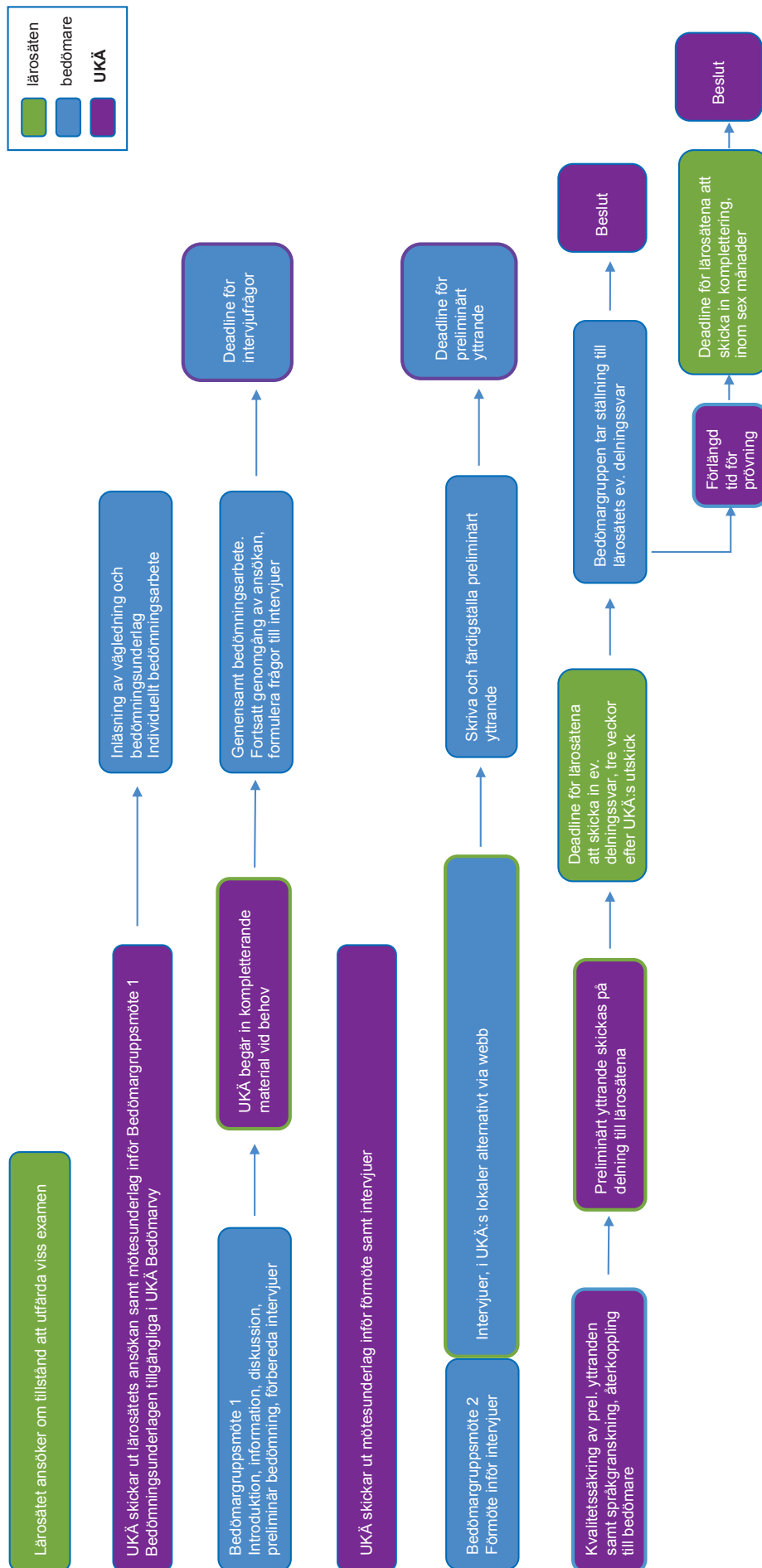
Offentlighetsprincipen

UKÄ är skyldig att tillämpa offentlighetsprincipen. Den innebär att allmänheten, ofta enskilda individer och företrädare för media, har rätt att få läsa handlingar som är inkomna till en myndighet, eller upprättade hos myndigheten, och som förvaras hos myndigheten.

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) ska bidra till att stärka den svenska högskolan och Sverige som kunskapssamhälle. Vi granskar kvaliteten på högskoleutbildningarna, vi analyserar och följer upp utvecklingen inom högskolan och vi bevakar studenternas rättssäkerhet.

uka.se

